

УДК 811.161.2=411.21'37'38'42/'44'06-115

МОДАЛЬНО-ОЦІННА СЕМАНТИКА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ Й АРАБСЬКОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТЕКСТІ

Андрій МАЦКЕВИЧ

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра сходознавства імені професора Ярослава Дашкевича,
вул. Університетська, 1, ауд. 239, Львів, Україна, 79000,
тел.: (+38032) 239 47 56, e-mail: andriy.centre@gmail.com*

Досліджено аксіологічні межі модальності на матеріалі сучасного українського й арабського публіцистичного тексту. Визначено біполярність модально-оцінної семантики, а також її стилетвірну роль у публіцистиці як ідеологічно-політичному тексті.

Ключові слова: модальність, оцінка, когнітивно-риторична константа, публіцистичний текст.

Модальність, попри різноманіття лінгвістичних трактувань, традиційно визначають як функціонально-семантичну категорію, що виражає різні види відношення висловлення до дійсності, а також різноманітну кваліфікацію мовцем того, про що йдеться в повідомленні [6, с. 189–190; 21, с. 303]. Категорія оцінки становить, з одного боку, семантичне джерело для функціонально-семантичного трактування модальності, а з іншого – стилетвірну ознаку публіцистичного тексту [1, с. 186; 15, с. 7; 11, с. 539]. Водночас спорідненість модальності з категорією оцінки підтверджується не тільки у функціонально-семантичному підході [12, с. 11–21], але й у логіко-семантичному [3, с. 11], комунікативному [13] та семантико-прагматичному [18] вимірах, хоча міра такої спорідненості остаточно не визначена [24, с. 63–64]. Як наслідок, розкриття оцінно-семантичних меж модальності сприятиме не тільки уточненню її лінгвістичної дефініції, але й визначенню місця цієї категорії в сучасній публіцистиці, зокрема, українській та арабській.

Для з'ясування аксіологічних меж модальності в українському й арабському матеріалі дослідження (надрукованому впродовж 1999–2013 років) слід звернути увагу на дискурсивні особливості публіцистичного стилю (тут і далі публіцистичний стиль – це функціональний різновид літературної мови, який використовується в засобах масової комунікації, де основні стратегії побудови тексту – доступність, яскравість, полемічність, образність, експресивність, чіткість викладу – спрямовані на формування громадської думки як джерела і засобу виявлення архетипів (суспільно-політичних пресупозицій) масової свідомості (зокрема, української/арабської) у формі когнітивно-риторичних констант [7, с. 141; 9, с. 166; 23, с. 20; 27, с. 12–13]). Звідси українська й арабська публіцистика як ідеологічно-політичний текст [30, с. 20–24] становить засіб вираження оцін-

но-одновимірних когнітивно-риторичних констант – ключових оцінно-одновимірних понять, у термінах яких відбувається категоризація текстової дійсності, задаючи її тематичну цілісність [5, с. 168–173], – що детермінують лексичну семантику модальності або як оцінно-позитивну, або як оцінно-негативну.

В українській публіцистиці когнітивно-риторичні константи можуть бути пов'язані, зокрема, з модально-негативною оцінкою поняття влади України, її суб'єктів та форм утілення. «Українська влада»/«влада України» як об'єкт публіцистичного викладу отримує модально-негативні предикати (приклад 1: «[влада] з дивною легкістю (що межує з невіглаством і зухвалістю) руйнує уявлення [“про звичний порядок речей, про професіоналізм та адекватність”]» [22]; приклад 2: «[влада] навіть не намагається робити вигляд, що їй цікаві потреби громадян» [33]; приклад 3: «[влада] в умовах світової кризи зайвий раз підтвердила, що існує вона виключно заради себе коханої» [14]) та означення (приклад 4: «[влада], яка за мить відправила нас у минуле» [29]).

«Демонстративна некомпетентність» [32] дій «влади України» піддається критиці (приклад 5: «Спілкування влади з громадянами відбувається тільки для нав'язування свого погляду» [34], приклад 6: «Імітування стабільності [владою] впродовж 2012-го призвело до того, що в останні два місяці року ситуація з державними фінансами може виявитися взагалі катастрофічною» [26, с. 6]), супроводжуючись і підсилюючись риторичними питаннями, які, зокрема, втілюють авторські докоряння (приклад 7: «Чи не час українській владі перестати драгувати світ?» [8]).

Модально-негативна оцінка «української влади» продовжується у критиці її форм втілення – «органів влади», – зокрема, у негативних предикатах у прикладі 8: «[органи влади] не перебувають у межах конституційного поля, а лише обслуговують інтереси невеликої групи людей, [“яка користується повноваженнями, яких їй ніколи не делегувало суспільство”]» [31, с. 12].

Суб'єктом модально-негативної критики «влади України» в українській публіцистиці, зокрема, постає:

– «Янукович» [19, с. 8; 16, с. 6] / «Віктор Янукович» [31, с. 12] / «Віктор Федорович» [34; 28] / «президент Янукович», «президент України» [8] / «президент», «гарант» [19] (1) негативний предикат – «[“з вуст гаранта”] лунають пустопорожні вислови» у прикладі 9: «[...] з вуст гаранта лунають пустопорожні вислови про “позитивні сигнали”, “системні зрушення” та “комплексні перетворення”, які навряд чи до кінця зрозумілі аудиторії, котрій призначаються, але мають створити в неї відчуття того, що в державі все під контролем» [19, с. 8]; 2) негативний предикат із підрядною означальною частиною – «користується повноваженнями, [...] які [...] ніколи не отримував» у прикладі 10: «Віктор Янукович користується повноваженнями, мандата на які від громадян ніколи не отримував» [31, с. 12]; 3) негативне означення «дій Віктора Федоровича» – «курйози», «конфузи», «ляпи» і «обмовки» – у прикладі 11: «Аналізувати дії Віктора Федоровича – марна справа. [...] Немає потреби вести перепис курйозів, конфузів, ляпів і обмовок. [...] Той, хто має очі, давно все розгледів; той, хто має вуха, – почув» [28]; 4) модально-негативне порівняння «президента Януковича» з «останнім диктатором Європи Лукашенком» у прикладі 12: «[...] останній диктатор

Європи Лукашенко не знайшов нішого способу нагадати про себе, як розпочати висилку дипломатів. [...] Я не виключаю, що так само, як свого часу Лукашенко, знущаючись над політичними в'язнями, виторговував у Заходу допомогу, – президент Янукович за-для можливості діалогу із Заходом розпочав переслідування Юлії Тимошенко та Юрія Луценка» [8]; 5) негативні означення «односторонніх поступок Януковича» – «здача українських інтересів у Керченській протоці», «ратифікація Верховною Радою вигідної насамперед Росії Угоди про зону вільної торгівлі в межах СНД» та «продавлювання закону Колесніченка-Ківалова про русифікацію України» – у прикладі 13: «Проігнорували попередні односторонні поступки Януковича, зокрема, здачу українських інтересів у Керченській протоці, ратифікацію Верховною Радою вигідної насамперед Росії Угоди про зону вільної торгівлі в межах СНД [Співдружності Незалежних Держав] (чого, до речі, саме з цієї причини досі не зробила жодна держава Співдружності, крім Білорусі) та продавлювання закону Колесніченка-Ківалова про русифікацію України, на чергову їх порцію Кремль відповів подальшим тиском, метою якого, вочевидь, є остаточне доведення Банкової до повної та безумовної капітуляції, розпочати яку має вступ до Митного союзу та задача ГТС [газотранспортної системи] за білоруським сценарієм» [16, с. 6].

Однак модально-негативна оцінка «української влади» в досліджуваному матеріалі протиставляється модально-позитивній оцінці «опозиції», виформовуючи епічне тло для боротьби аксіологічних протилежностей. При цьому модально-позитивна оцінка «опозиції» розгортається від співчуття у контексті «репресій проти опозиційних лідерів [зокрема, Юрія Луценка]» (бажальний зворот у прикладі 14: «Дай Боже йому [Юрієві Луценку] сили» [2]) до схвалення (1) спонукальний предикат – «потрібно голосувати [“за одну із трьох прохідних опозиційних сил”]», – що в наступних висловленнях виступає «єдиною можливістю зупинити [...] катастрофічний сценарій для країни [...], завадивши [“режиму”] остаточно узурпувати владу» у прикладі 15: «[...] потрібно голосувати за одну із трьох прохідних опозиційних сил – УДАР, «Батьківщину» або ж «Свободу» (залежно від особистих симпатій і окремих пріоритетів кожного виборця). Це єдина можливість зупинити не просто гірший, а катастрофічний сценарій для країни, після реалізації якого не буде змоги змінити щось на краще, принаймні в межах цивілізованих, демократичних процедур ротації влади на основі представницької демократії. Зупинивши режим зараз, завадивши йому остаточно узурпувати владу й посприявши своїми голосами та активністю на виборах максимальному результативності опозиційних сил як за партійними списками, так і в одномандатних округах, українці збережуть для себе і для країни шанс на позитивні зміни в майбутньому» [25, с. 13]; 2) позитивні означення «нинішньої української опозиції» у контексті її «очевидних переваг перед керівництвом держави», зокрема у «прихильності» до: «політичного плюралізму», «демократичних принципів формування влади» і «збереження національного суверенітету» у прикладі 16: «[...] вона [“нинішня українська опозиція”] має очевидні переваги перед керівництвом держави, які полягають насамперед у прихильності до політичного плюралізму, демократичних принципів формування влади та збереження національного суверенітету» [17, с. 7]).

«Опозиція» як об'єкт української публіцистики також не позбавлена модально-негативної оцінки (1) негативні предикати – «[“опозиція”] нічим не краща [від влади]», «дуже мілко бореться [“за виживання”]», – доповнені негативними означеннями – «ідейна девальвація і відсутність стратегій», «жодного інтелектуального самовдосконалення», «дріб'язковість і буденність» – у прикладі 17: «Опозиція нічим не краща [від влади]. Ув'язуючись у метушливу шарапанину з владою, вона дуже мілко бореться за виживання. Ідейна девальвація і відсутність стратегій. Жодного інтелектуального самовдосконалення, дріб'язковість і буденність – замість концептуальної альтернативи владі» [4]; 2) негативний предикат у контексті узагальненої впевненості автора – «[“жоден із відомих опозиціонерів”] не відмовився б замінити [“Януковича”]», – доповнений негативною номінацією – «повії» – у прикладі 18: «Жоден із відомих опозиціонерів не відмовився б замінити Януковича, а за таких повноважень, які має наш президент, зберегти демократичне обличчя неможливо. Коли вони постають перед дилемою: 10 млн – і ти тушка або нуль – і чиста совість, багато хто з них вибирає перше. [...] А ми ж не за повії голосували» [10, с. 32]).

У такому випадку критика «опозиції» переростає у нову модально-позитивну альтернативу «українській владі» – «самосуд» (негативна оцінка «влади» у предикаті «перетворюється на антивладу» протиставляється переходу «пересічних українців» від «цілковитої апатії, зневіри [...] до дієвої ненависті та самосуду», при цьому авторський негатив стає втіленням погрози, коли «тектонічні зміни в свідомості українських мас» порівнюються з «вулканом», «близькість виверження» якого підсилена видільною часткою «уже» й крапками очікувальної інтонації в кінці речення у прикладі 19: «Тектонічні зміни в свідомості українських мас полягають у тому, що від цілковитої апатії, зневіри і впевненості, що правди в країні немає [...] пересічні українці переходять до дієвої ненависті та самосуду. [...] Історія українського народу дає багато інформації для таких роздумів [...]. Коли влада перетворюється на антивладу, втрачаючи залишки функціональної корисності для мас, скрізь, не лише в Україні, виникають певні громадські компенсатори. [...] Цей вулкан уже близький до виверження...» [20, с. 48]).

В арабському матеріалі дослідження когнітивно-риторичні константи стосуються, зокрема, теми близькосхідного конфлікту.

Об'єктами модально-оцінних когнітивно-риторичних констант, що належать до теми близькосхідного конфлікту, постають Палестина та Ізраїль з його союзниками.

Ізраїль у близькосхідному контексті становить джерело модально-негативної оцінки в арабській публіцистиці, набуваючи, зокрема, негативної номінації «звір» (*waḥṣun*) з відповідним означенням – «свавільний» (*sā'ibun*) – у прикладі 20:

«[...] وحش سائب مدجج بأسنان نووية ومبرمج بأطماع اقتصادية وسياسية بالغة العنصرية والشراة [...]».

«[Ізраїль] – свавільний звір, озброєний ядерними зубами і запрограмований економічними і політичними амбіціями, переповненими расизмом та жадібністю [...]» [49].

У такому випадку Ізраїль може позначатись як «ворог» (*'al-'aduwu*) [43] або «ізраїльський ворог» (*'al-'aduwu-l-'isrā'īliyyu*) [50], який виступає ще й «окупантом й агресором» (*'al-muḥtallu wa-l-mu'tadī*) у прикладі 21:

«[...] الكيان الصهيوني هو العدو والمحتل والمعتدي [...]».

«[...] сїонїстське буття [Ізраїлю] є ворогом, окупантом й агресором [...]» [43].

«Ізраїльський ворог» співвідноситься з поняттям «ізраїльської агресії» ('al-'udwānu-l-'isrā'īliyyu) [51], спрямованої, зокрема, на окупацію Палестини (негативний предикат – «завершує [Ізраїль (буквально: «сїонїстське буття»)] окупацію Палестини» – yastakmilu ['al-'kiyānu-š-šihuyīniyyu] - ḥtilāla-hu li-Filasṭīna) у прикладі 22:

«[...] أنه يمارس الكولونيالية بشكل مفضوح، وأنه يستكمل احتلاله لفلسطين بمحاولات استعمارية تتبع من أيديولوجيته العنصرية.»

«[...] воно [“сїонїстське буття”] у ганебний спосіб займається колоніалізмом та завершує окупацію Палестини імперіалістичними намаганнями, які походять від ідеології расизму» [44].

Звідси виформовується модально-негативна оцінка Ізраїлю як «окупаційної держави» (dawlatu-l-'ihṭilāli – буквально: «державна окупації») [48] та «окупаційної влади» (sulṭatu-l-'ihṭilāli – буквально: «влада окупації») [37] з «окупаційною армією» (ḡayṣu-l-'ihṭilāli – буквально: «армія окупації») [46].

Як наслідок, в арабському матеріалі дослідження виникає протиставлення модально-негативного осуду Ізраїлю модально-позитивному співчуттю «окупованій Палестині» (Filasṭīnu-l-muḥtallatu) [42] / «окупованій палестинській землі» ('al-'arḍu-l-filasṭīniyyatu-l-muḥtallatu) [38] / «окупованим арабським землям» ('al-'arāḍi-l-'arabiyyatu-l-muḥtallatu) [41] та її населенню – «палестинським біженцям» ('al-lāḡi'ūna-l-filasṭīniyyūna) [35].

Об'єктами «окупації Палестини» можуть виступати:

• Дженін (негативні предикати щодо «[ізраїльських] завойовників» ('al-ḡuzātu), які «нищили, вбивали і руйнували» (ḥarabū wa qatalū wa hadamū), підсилюється інтонаційно обуренням у формі знаку оклику) у прикладі 23:

«هنا كانت هزيمة الغزاة بالرغم مما خربوا وقتلوا وهدموا!»

«Тут [у Дженіні (Ḡanīn)] була поразка завойовників, попри те, що вони нищили, вбивали і руйнували!» [40];

• Яфа (модально-негативна оцінка дій «сїонїстських банд» ('al-'iṣābātu-š-šihuyīniyyatu) у предикаті «порушили домовленість з арабами» ('aḥallat [...] bi-'itifaqin ta'a-l-'arabi)) у прикладі 24:

«في ٤١ مايو سقطت يافا بعد أن أخلت العصابات الصهيونية باتفاق مع العرب [...]».

«14 травня впала Яфа після того, як сїонїстські банди порушили домовленість з арабами [...]» [39];

• Газа (модально-негативна оцінка дій Ізраїлю у предикаті «проливає кров [“невинних грудних дітей, жінок, літніх людей та інших мешканців Гази”]» (tasfikū 'Isrā'īlu dīmā'a [-l-'abriyā'i minā-l-'aṭfāli-r-ruḍḍa'i wa-s-sayyidāti wa-l-musinnīna wa ḡayri-him min miwāṭinī Ḡazza]), що підсилюється питальною інтонацією авторського обурення) у прикладі 25:

«هل انتهت بالفعل مجزرة غزة؟ وهل ستكون دماء الأبرياء من الأطفال الرضع والسيدات والمسنين وغيرهم من مواطني غزة هي آخر ما تسفكه إسرائيل من دماء؟ هل كانت إسرائيل في حاجة ماسة إلى كل هذا الدمار، وإلى إراقة كل تلك الدماء لتبدأ طريق السلام؟»

«Чи насправді завершилась різня в Газі? Чи буде кров невинних грудних дітей, жінок, літніх людей та інших мешканців Гази останньою, яку проливає Ізраїль? Чи

була в Ізраїлю нагальна потреба в усій цій розрусі та пролитті всієї тієї крові, щоб почати шлях до миру?» [48].

З модально-негативною оцінкою Ізраїлю також пов'язана критика його «сіоністського союзника» – Сполучених Штатів Америки ('*al-Wilāyātu-l-Mutaḥiddatu ta 'a-hu* ['*al-kiyāni-ṣ-ṣiḥūnīyūi*] *ḥalīfun ra 'tṣiyyun* – «Сполучені Штати з ним [“сіоністським буттям”] є головним союзником» [47]), котрі «хочуть Палестину» (*Māzā turīdu 'Amīrikā minā-l-'arabi? 'Al-ḡawābu basīṭun: 'an-nafta wa-l-'iqtiṣāda wa Filasṭīna* – «Що хоче Америка від арабів? Відповідь – проста: нафти, економіки й Палестину» [45]).

Тому модально-аксіологічна опозиція «Ізраїль – “окупована Палестина”» становить публіцистичний аргумент в обґрунтуванні модально-негативної оцінки Америки як арабського «ворога» ('*aduwwun* «ворог» – однина від імені '*a'dā'un* «вороги») у прикладі 26:

«[...] أعداء [...] العرب، وفي مقدمهم إسرائيل وأميركا ومن وراءهما من عرب وعجم»

«[...] вороги [...] арабів – в їхньому авангарді є Ізраїль та Америка і їхні арабські й іноземні союзники» [36].

Функцію «союзника Ізраїлю», що належить Сполученим Штатам Америки як об'єкту модально-негативної оцінки, може так само виконувати «Захід» ('*al-Ḡarbu*), який отримує негативне означення «лицемірний» ('*al-mirā'iyūi*) та описується відповідними предикатами у прикладі 27: «підтримує та покриває один з найбільш расистських, агресивних і кровопролитних режимів [Ізраїль “як расистсько-релігійну державу”]» (*yad 'atū wa yusallīḡu 'alay-him wāḥidatan min 'aṣaddi-l-'anzīmati 'unṣuriyyatan wa 'tḡālan fi-l-'udwāniyyati wa safkī-d-dimā'i* ['*Isrā'īlu ka-dawlatin dīniyyatin 'unṣuriyyatin*] [46].

Отже, аксіологічними опозиціями когнітивно-риторичних констант матеріалу дослідження є:

- для українського публіцистичного тексту: модально-позитивна оцінка «опозиції» (приклади 14–16) або «самосуду» (приклад 19) проти модально-негативної оцінки «української влади» (приклади 1–7), її «органів» як форм утілення (приклади 8) та суб'єктів (приклади 9–13);
- для арабського публіцистичного тексту: модально-позитивна оцінка, спрямована на співчуття «окупованій Палестині» (приклади 23–25), проти модально-негативної оцінки Ізраїлю (приклади 20–22) та його «союзників» (приклади 26–27).

Водночас детермінування сприйняття об'єктів публіцистичного викладу або як модально-позитивних, або як модально-негативних становить, з одного боку, засіб вираження семантики якісно-оцінної категоричності, відображеної у модально-впевнених авторських відношеннях, а з іншого – спосіб розгортання текстових подій в епічно-ірреальному, гіперболізованому вимірі «боротьби добра проти зла» з аксіологічно незмінюваними учасниками.

При цьому формально-експліцитна вираженість семантики модально-оцінних відношень досліджуваного матеріалу у відповідній аксіологічно маркованій лексиці може вважатися наслідком вияву особи українського й арабського автора-публіциста, поведінкові мотиватори якого – приховані, імпліцитні. Тому для повноти розуміння

семантики модальних відношень на матеріалі українського й арабського публіцистичного тексту необхідно з'ясувати мовні підстави формування модальності, пов'язані з лінгвопрагматичним аналізом її суб'єктивної основи – людини (мовця / автора / адресанта), що становить перспективу цього дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Алексеева Л. О.* Виразальні засоби мови у текстах розмовного, художнього та публіцистичного стилів : монографія / Л. О. Алексеева. – Донецьк : Юго-Восток, 2009. – 204 с.
2. *Ар'єв В.* Знищення непокірного [Електронний ресурс] / Володимир Ар'єв // Дзеркало Тижня. Україна. – 2011. – № 18. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/POLITICS/znischennya_nepokirnogo.html
3. *Арутюнова Н. Д.* Типы языковых значений : Оценка. Событие. Факт / Н. Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1988. – 341 с.
4. *Басараб М.* Український ворог – мінімалізм [Електронний ресурс] / Михайло Басараб // Дзеркало Тижня. Україна. – 2011. – № 18. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/POLITICS/ukrayinskiy_vorog_minimalizm.html
5. *Бацевич Ф. С.* Нариси з комунікативної лінгвістики / Флорій Бацевич. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 281 с.
6. *Бацевич Ф. С.* Нариси з лінгвістичної прагматики : монографія / Флорій Бацевич. – Львів : ПАІС, 2010. – 336 с.
7. *Бацевич Ф. С.* Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – 2-ге вид., доп. – Київ : Академія, 2009. – 376 с. – (Альма-матер).
8. *Безсмертний Р.* «Лукашенізація» України [Електронний ресурс] / Роман Безсмертний // Дзеркало Тижня. Україна. – 2012. – № 8. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/POLITICS/lukashenizatsiyaukrayini.html>
9. Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови : монографія / М. М. Пилинський [та ін.]. – Київ : Наукова думка, 1990. – 216 с.
10. *Винничук Ю.* А ковчег пливе / Юрій Винничук // Український тиждень. – 2013. – № 3 (271). – С. 32.
11. *Вихованець І. Р.* Модальність / І. Р. Вихованець // Українська мова : Енциклопедія / Редкол. : Русанівський В. М. [та ін.]. – 2-ге вид., випр. і доп. – Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 367–368.
12. *Вольф Е. М.* Функциональная семантика оценки / Е. М. Вольф. – Изд. 2-е, доп. – Москва : Едиториал УРСС, 2002. – 280 с.
13. *Гуйванюк Н. В.* Комунікативна модальність в уснорозмовному дискурсі / Н. В. Гуйванюк // Лінгвістика : Збірник наукових праць. – 2010. – № 3 (21), Ч. II. – С. 86–94.
14. *Дишкант В.* Кому служить українська влада? [Електронний ресурс] / Вадим Дишкант // День. – 2009. – № 5. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/prodrobici/komu-sluzhit-ukrayinska-vlada>
15. *Ипполитова Н. Б.* Изобразительно-выразительные средства в публицистике : учеб. пособие / Н. Б. Ипполитова. – Саранск : Мордов. ун-т, 1988. – 80 с.
16. *Крамар О.* Неадекватність / Олександр Крамар // Український тиждень. – 2012. – № 35 (252). – С. 6–7.
17. *Крамар О.* Обережно – провокації! Олександр Крамар // Український тиждень. – 2012. – № 26 (243). – С. 6–7.
18. *Космеда Т. А.* Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики : засоби вираження катего-

- рії оцінки в українській та російській мовах : автореф. дис. ... доктора філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова», 10.02.02 «Російська мова» / Т. А. Космеда. – Харків, 2001. – 32 с.
19. *Леліч М.* Янукович 2.0 / Мілан Леліч // Український тиждень. – 2013. – № 10 (278). – С. 8.
  20. *Лосев І.* Робін Гуд, Кармалюк, Залізник та інші? / Ігор Лосев // Український тиждень. – 2012. – № 26 (243). – С. 48.
  21. *Ляпон М. В.* Модальность / М. В. Ляпон // Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – Москва : Сов. энциклопедия, 1990. – С. 303–304.
  22. *Мамчук О.* Країна, яка не втомлюється дивувати [Електронний ресурс] / Олександр Мамчук // Дзеркало Тижня. Україна. – 2013. – № 1. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/internal/krayina-yaka-ne-vtomlyuetsya-divuvati.html>
  23. Мовленнєві жанри в міжкультурній комунікації : монографія / авт. кол. : Р. Помірко, Ф. Бацевич, А. Паславська [та ін.]. – Львів : ПАІС, 2010. – 280 с.
  24. *Ніка О. І.* Модус у староукраїнській літературній мові другої половини XVI – першої половини XVII ст. : монографія / О. І. Ніка. – Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2009. – 444 с.
  25. *Олексієнко О.* Знову проти / Олесь Олексієнко // Український тиждень. – 2012. – № 42 (259). – С. 10–13.
  26. *Олексієнко О.* Ціна «стабільності» : регіонали приховують бюджетну кризу / Олесь Олексієнко // Український тиждень. – 2012. – № 47 (264). – С. 6–7.
  27. *Пономарів О. Д.* Стилiстика сучасної української мови : підручник / О. Д. Пономарів. – 3-тє вид, перероб. і доповн. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2000. – 248 с.
  28. *Рахманін С.* Острів лотофагів [Електронний ресурс] / Сергій Рахманін // Дзеркало Тижня. Україна. – 2011. – № 7. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/POLITICS/ostriv_lotofagiv.html
  29. *Рибна А.* Тривога на серці й туга в душі [Електронний ресурс] / Аксиня Рибна // День. – 2012. – № 152. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici/trivoga-na-serci-y-tuga-v-dushi>
  30. *Серио П.* Как читают тексты во Франции / П. Серио ; вступ. ст., пер. с фр. И. Н. Кузнецовой // Квадратура смысла : Французская школа анализа дискурса. – Пер. с фр. и португ. / Общ. ред. и вступ. ст. П. Серио ; предисл. Ю. С. Степанова. – Москва : Прогресс, 1999. – С. 12–53.
  31. *Скумін А.* Режим у законі / Андрій Скумін // Український тиждень. – 2012. – № 29 (246). – С. 12–13.
  32. *Черевко А.* «Подарунок» для Президента [Електронний ресурс] / Анна Черевко // День. – 2012. – № 117. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici/podarunok-dlya-prezidenta>
  33. *Шибалов Є.* Привіт із майбутнього [Електронний ресурс] / Євген Шибалов // Дзеркало Тижня. Україна. – 2012. – № 1. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/POLITICS/privit_iz_maybutnogo.html
  34. *Шибалов Є.* Цікаве суспільствознавство [Електронний ресурс] / Євген Шибалов // Дзеркало Тижня. Україна. – 2012. – № 13. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/POLITICS/tsikave_suspilstvoznnavstvo.html
  35. *ابراهيم الأمين، الهجرة المعاكسة ... الى فلسطين [المصدر الإلكتروني] / ابراهيم الأمين // الأخبار. – العدد ٩١، ٢٠٠٩، الثلاثاء، ٨ كانون الثاني، ٢٠١٢. – نظام الدخول : <http://www.al-akhbar.com/node/175032>*
  36. *ادمون صعيب، «حرب آخرين» بدماء السوريين! [المصدر الإلكتروني] / ادمون صعيب // السفير. – 2102/30/22، العدد : 14121. – نظام الدخول : <http://www.assafir.com/Article.aspx?EditionId=2107&ChannelId=50242&ArticleId=2370&Author=%D8%A7%D8%AF%D9%85%D9%88%D9%86%D8%B5%D8%B9%D8%A8>*

37. الیاس سحاب، هل هي مؤشرات الانتفاضة الثالثة؟ [المصدر الإلكتروني] / الیاس سحاب // السفير. – 2102/70/01 – العدد : 82221. – نظام الدخول :
<http://www.assafir.com/Article.aspx?EditionId=2197&ChannelId=52665&ArticleId=865&Author=>
38. امجد سمحان، الأسرى الفلسطينيون يدخلون مرحلة الخطر : سعادات بين 41 أسيراً في المستشفى [المصدر الإلكتروني] / امجد سمحان // السفير. – 2102/40/03، العدد : 17121. – نظام الدخول :
<http://www.assafir.com/Article.aspx?EditionId=2138&ChannelId=51086&ArticleId=2886&Author=>
39. تحسين يقين، جمالها يتحدى الزمن والغزاة، يافا.. عروس بحر الأراضي الفلسطينية [المصدر الإلكتروني] / تحسين يقين - عبد الحكيم أبو جاموس // مجلة العربي. – العدد 236، 7/1102. – نظام الدخول :
<http://www.alarabimag.net/SubjectArticle.asp?ID=2184>
40. تحسين يقين، جنين.. التاريخ يمرّ من هنا.. [المصدر الإلكتروني] / تحسين يقين - عبد الباسط خلف // مجلة العربي. – العدد 026، 7/0102. – نظام الدخول :
<http://www.alarabimag.net/ArticlePRN.asp?ID=3723>
41. حسن عبد ربه المصري، إسرائيل.. وحرّيتها الخفية [المصدر الإلكتروني] / حسن عبد ربه المصري // مجلة العربي. – العدد 294، 11/9991. – نظام الدخول :
<http://www.alarabimag.com/Article.asp?Art=9079&ID=182>
42. حلمي موسى، منشآت التحلية في إسرائيل... هل تبعتها عن «حروب المياه»؟ [المصدر الإلكتروني] / حلمي موسى // السفير. – 2102/60/41، العدد : 70221. – نظام الدخول :
<http://www.assafir.com/Article.aspx?EditionId=2175&ChannelId=52086&ArticleId=1399&Author=%D8%AD%D9%84%D9%85%D9%8A%20%D9%85%D9%88%D8%B3%D9%89>
43. رامي زريق، تسلّل [المصدر الإلكتروني] / رامي زريق // الأخبار. – العدد ٦١٧١، الجمعة، ٥٢ أيار، ٢٠١٢. – نظام الدخول :
<http://www.al-akhbar.com/node/93987>
44. امي زريق، جدران الانعزال [المصدر الإلكتروني] / رامي زريق // الأخبار. – العدد ٠١٧١، الجمعة، ٨١ أيار، ٢٠١٢. – نظام الدخول :
<http://www.al-akhbar.com/node/64602>
45. رامي زريق، هوس أميركا [المصدر الإلكتروني] / رامي زريق // الأخبار. – العدد ٤٤٧١، الجمعة، ٩٢ حزيران، ٢٠١٢. – نظام الدخول :
<http://www.al-akhbar.com/node/96524>
46. سليمان إبراهيم العسكري، ثقافتنا العربية وثقافتهم الغربية [المصدر الإلكتروني] / سليمان إبراهيم العسكري // مجلة العربي. – العدد 522، 5/2002. – نظام الدخول :
http://www.alarabimag.com/arabi/Data/2002/5/1/Art_52195.XML
47. سليمان إبراهيم العسكري، العرب بين أمريكا والكيان الصهيوني [المصدر الإلكتروني] / سليمان إبراهيم العسكري // مجلة العربي. – العدد 236، 7/1102. – نظام الدخول :
<http://www.alarabimag.com/ArticlePRN.asp?ID=2156>
48. سليمان إبراهيم العسكري، غزة.. حلقة في الصراع العربي - الإسرائيلي طويل الأجل [المصدر الإلكتروني] / سليمان إبراهيم العسكري // مجلة العربي. – العدد 406، 3/9002. – نظام الدخول :
<http://www.alarabimag.com/Article.asp?Art=6119&ID=61>
49. سليمان إبراهيم العسكري، في (الطريق إلى عين حارود) القراءة الغائبة [المصدر الإلكتروني] / سليمان إبراهيم العسكري // مجلة العربي. – العدد 725، 01/2002. – نظام الدخول :
<http://3arabimag.com/Article.asp?Art=10971&ID=145>
50. فواز طرابلسي، حوار هادئ في ذكرى حرب تموز [المصدر الإلكتروني] / فواز طرابلسي // السفير. – 2102/70/52، العدد : 14221. – نظام الدخول :
<http://www.assafir.com/Article.aspx?EditionId=2212&ChannelId=53029&ArticleId=2597&Author=%D9%81%D9%88%D8%A7%D8%B2>

51. يحيى دبوq، النتيجة المؤجلة للعدوان : انتهاء الحصار على غزة [المصدر الالكتروني] / يحيى دبوq // الأخبار. – العدد ٢٦٨١، الاثني، ٩١ تشرين الثاني، ٢٠١٢. – نظام الدخول :
<http://www.al-akhbar.com/node/171867>

*Стаття: надійшла до редакції 31.03.2017
 прийнята до друку 15.05.2017*

MODAL-EVALUATION SEMANTICS IN MODERN UKRAINIAN AND ARABIC PUBLICISTIC TEXT

Andrii MATSKEVYCH

*Ivan Franko National University of Lviv,
 Professor Yaroslav Dashkevych Department of Oriental Studies,
 1 Universytetska St., room 239, Lviv, Ukraine, 79000,
 tel.: (+38032) 239 47 56, e-mail: andriy.centre@gmail.com*

The article traces the axiological limits of modality (as the anthropocentric semantic-pragmatic category which expresses speaker's attitude towards the content of text and contain speaker's subjective nature related to the expression of his worldview and axiological orientations – i.e. point of view) in modern Ukrainian and Arabic publicistic text.

It has been determined the bipolarity (positive / negative type) of modal-evaluation semantics as well as its role in forming of publicistic text as ideological-political text. On the one hand, the axiological bipolarity of modality is the means of dogmatic expression reflected in speaker's confidence about his point of view. On the other hand, this axiological bipolarity is a way to deploy the text events as epic, surreal, exaggerated «struggle of good against evil» with axiological-immutable participants.

Anthropocentric essence of modality determines the pragmatic status of its semantic means (modal-evaluative vocabulary). Thus, the bipolarity of modal-evaluation semantics as the result of expression of Ukrainian and Arab publicists' personality (point of view) should be analyzed through those aspects of the category of modality which are connected with its paradigmatic. The adequacy of the analysis of the subjective-modal nature of communicative units may be impaired without clarifying the anthropocentric measurements of modality through the prism of its correlation with the categories of linguistic pragmatics such as the point of view (which is necessary for further study).

Keywords: modality, evaluation, cognitive-rhetorical constant, publicistic text.